

Vajha minél hamarabb elérkeznék az az idő, amikor a középiskola reformjáról nemcsak beszélnünk, hanem megvalósulásában, lassú fejlődésében gyönyörködnünk is lehetne!

P. B.

Borch Rudolf: *Bilderatlas zur Geschichte der Pädagogik*. Wolfenbüttel, 1920. 123 old. 4°.

A legszűkebbre szorított foglalatja a neveléstörténet egész anyagának. A könyv nem tanulmányozásra, hanem szemléltetésre és utánnézésre szolgál. Az első részben az ókori és középkori iskoláztatás állapotát feltűntető korszakokat találunk (pl. a Duris váza vagy a trieri doubormű iskolai jeleneteit, a Doctrinale címlapjáról vett grammatikust stb.); ezt követi egy arcképcsarnok, megbízható életrajzi adatokkal (Erasmus, Vivès, Montaigne, Luther, Melancthon, Bugenhagen, Brenz., Zwingli, Trotzendorf, Sturm, Wolff Jeromos, Neander, Riese, Aquaviva, Borromeo, Fénelon, Ratke, Andrea, Comenius, Francke, Locke, Rousseau, Basedow, Wolke, Salzmann, Gutschmuths, Trapp, Campe, Rochow, Heinicke, Humboldt V., Pestalozzi, Fröbel, Harnisch, Diesterweg, Herder, Goethe, Jean Paul, Arndt, Sailer, Graser, Milde, Niemeier, Dinter, Stephani, Kant, Fichte, Schleiermacher, Herbart, Schopenhauer, Beneke, Willmann, Ziller, Dörpfeld, Rein, Sallwürk, Natorp, Kerschenssteiner). Az arcképek a legjobbak és legjellemzőbbek közül valók; sorozatukat közben-közben az illető pedagógus alkotásait ismertető egykorú metszetek másolatai tarkítják (pl. a Francke-féle iskolák látképe a XVIII. századból, a schnepfenthami intézeté a XIX-iknek elejéről, mutatóvány az Elementarwerkből stb.). A második rész lexikális természetű. Aki hamarjában meg akar tudni egy chronologiai adatot vagy egy fontosabb könyvcímet (melyre talán már pontosan nem emlékezik), biztos útmutatást talál e könyvben. Vita tárgya lehet, vajjon anyaga minden lényegeset felölel-e (pl. Montaigne és Fénelon mellett okvetetlenül említeni kellett volna Fleuryt is); vagy hogy a XVII-ik század pedagógiai íróit célszerű-e katolikus és protestáns csoportokra osztani, s nem-e inkább pedagógiai eszméáramlatok fejlődésmenetébe beleilleszteni, — de egészben véve ez a mű (melynek legnagyobb erénye, hogy rövid markolással sokat fog) igen hasznos segítő eszköze lehet a neveléstörténeti oktatásnak, főként tanítóképzőkben. Önként értetődik (s a kiadó is így gondolja), hogy csak megfelelő olvasmányokkal kapcsolatban tehet efféle adatyűjtemény jó szolgálatot.

F.

Die Erziehung zur Rechtsfriedensgesinnung durch die Volksschule. Von Joseph Schüller, Lehrer in Bonn. (Bonn, Rhenania-Verlag 1921, 55 lap, ára 5 M.)

A háborús pedagógia megtette kötelességét, ment és helyét nem a béke, hanem a békeszerződések pedagógiája foglalta el, helyesebben a gyűlölség és megtorlás antipedagógiája, az a fattyúhajtás, amely a Versailles, St.-Germain, Trianon stb. termékeny talajába hullott csirákól kikelt. A mai nevelő nemzedék itt új problémával áll szemben, amellyel kötelességszerűen foglalkoznia kell. Ezekben a vajudó, zűrzavaros időkben nem csodálkozunk ugyan az efajta pedagógiai (?) kilengéseken, azt is megértjük, hogy a győzők és legyőzöttek a háború tanulságait a maguk szája íze szerint igyekeznek a jövő nemzedék javára értékesíteni; más kérdés azonban, vajjon az imígy követett eljárás megállja-e a pedagógiai tűzpróbát. Ebben igazságot tenni nem